

KOMPANJA KOPALNI ANICHE
(DEPARTAMENT PÓLNOCY)

WYJĄTEK Z REGULAMINU

o

PORZĄDKU NA KOPALNIACH

Zatwierdzony przez P. Prefekta departamentu
Północy 8-go Lutego 1905 r.

PARYŻ

DRUKARNIA POLSKA A. REIFFA. — HEYMANN
3, RUE DU FOUR, 3

1911

COMPAGNIE DES MINES D'ANICHE (Nord)

RÉCÉPISSÉ

Je, soussigné, reconnais avoir reçu de la
Compagnie des Mines d'Aniche, un
EXTRAIT du Règlement sur la Police des
Mines.

Le.....191

Nom.....

Prénom.....

Service.....

(Art. 1 du Règlement du 8 février 1905 sur la Police des Mines.)

WYJĄTKI Z USTAW KOPALNIANYCH

(PORZĄDKI NA KOPALNI)

*Uznane rozporządzeniem P. Prefekta departamentu Północy
(département du Nord) d. 8 Lutego 1905 r.*

*Uzupełnione rozporządzeniami z d. 7 Września 1906 r.
i 21 Grudnia 1908 r.*

TYTUŁ I

Przepisy ogólne

§ I. — Rozmaitości

Artykuł 1. — Ustawy niniejsze podawane być mają do wiadomości wszystkich robotników i urzędników za pomocą ciągłego afiszowania. Drukowane wyjątki z tychże, zawierające wszystko co dotyczy robotników, mają być wręczone, za kwitem, każdemu robotnikowi w chwili przyjęcia go do pracy.

Robotnicy obowiązani są zastosowywać się do tych ustaw jako też do rozporządzeń dyrektora, inżynierów, naczelnych sztygarów, sztygarów i dozorców, celem zapewnienia bezpieczeństwa pracujących.

Art. 2. — Wszelkie przyrządy i narzędzia kopalniane, studnie, galerje i warstaty węglowe mają być pod ciągłym dozorem staraniem właścicieli, a to tak dla zapewnienia bezpieczeństwa ogólnego w kopalni i na powierzchni jak i dla ochrony robotnika przeciwko niebezpieczeństwu w pracy.

Art. 3. — Dozorcy powinni, o ile możliwie, chociaż raz na dzień roboczy obejrzeć każdy warsztat węglowy; te, w których się znajdują węglowe gazy (*grisou*), powinny być zwiedzane dwa razy na dzień roboczy.

Art. 4. — Nie wolno jest robotnikom, bez specjalnego pozwolenia, udawać się do warstatów swoich lub do wyznaczonej pracy innemi drogami jak temi, wprost doń prowadzącemi.

Art. 5. — Nie wolno wyznaczać pracy robotnikowi pojedynczemu w galerji lub warstacie węglowym gdzieby, w razie wypadku, nie miał ni-

kogo w pobliżu do przybycia mu z natychmiastową pomocą.

Art. 6. — Na każdej kopalni, tak pod ziemią jak i na powierzchni, znajdować się powinny nosze dla transportu ranionych.

§ IV. — Przepisy w razie wypadków na kopalni

Art. 15. — Właściciel kopalni powinien natychmiast zawiadomić inżyniera rządowego o każdym wypadku w ludziach zaszłym na kopalni lub w jej pobliżu. W razie zabicia lub ciężkiego pokaleczenia kilku osób, zawiadomienie to powinno być przesłane przez umyślnego posłańca lub telegraficznie.

Art. 16. — W miejscu gdzie zaszedł jaki ważny wypadek wbronionem jest, przed obejrzeniem tegoż przez inżyniera lub kontrolera, czynić jakiegokolwiek zmiany, poruszać lub przeinaczać przedmioty tam się znajdujące.

Zakaz ten jednak nie dotyczy pracy ratunkowej lub koniecznego wzmocnienia zabudowań, ani robót, które wykonać potrzeba aby nie zaszło ewentualne wstrzymanie pracy na kopalni lub części tejże.

TYTUŁ II

Studnie wychodzące na powierzchnię i studnie wewnętrzne

§ I. — Przepisy ogólne

Art. 17. — Poza epoką robót przygotowawczych lub w braku specjalnego upoważnienia prefekta, nie wolno uskuteczniać żadnej roboty w kopalni, jeżeli ta (kopalnia) nie ma przynajmniej dwóch połączeń z powierzchnią, dostępnych każdego czasu robotnikom pracującym na warstwach węglowych.

Oba te wyjścia powinny być położone i urządzone w sposób taki aby nie mogły być unieprzystępione jednym i tym samym wypadkiem, który by się przydarzył bądź w głębi, bądź to na powierzchni.

Wchód i wychód powietrza odbywa się przez umyślnie urządzone studnie i galerje.

Art. 18. — Zewnętrzny otwór studzien, przy których niema dozoru lub ciągłej obsługi, ma

być chroniony przez umyślnie ku temu postawione zabudowanie.

Art. 19. — Zewnętrzne otwory studzien w ciągłym użytku jako też wewnętrzne otwory każdej studni i każdego komina (*cheminée*) mają być zamknięte lub zaopatrzone w przegrody ustawione tak aby nie dopuścić do upadku ludzi zajętych lub przedmiotów używanych w pobliżu tych studni lub kominów.

Art. 20 — W każdej studni używanej do spuszczenia się przez nią robotników, przegrody do przyjmowania (*barrière de recette*) czyli zaczepialnie (*accrochage*) gdzie się odbiera towar lub przejeżdżają robotnicy, przegrody urządzone być mają w sposób taki aby się zamykały same przez się (automatycznie) przez cały czas póki się klatka przewozowa (*cage*) nie znajduje przy zaczepialni.

W podobny sposób mają być urządzone wszystkie przegrody do przyjmowania używane normalnie równocześnie z temi, które są przeznaczone do wydobywania towaru i przejazdu pracowników.

Przegrody innych zaczepialni mają być zamknięte na klucz w czasie gdy nie są w użytku. Te ostatnie mają być po za tem zaopatrzone w stałe urządzenia takie aby nie dopuścić do żadnego

upadku do studni w czasie gdy przegroda jest otwarta.

Art. 21. — Przepisy dwóch poprzednich artykułów odnoszą się tak do zaczepialń na powierzchni jak i do pośrednich zaczepialń i wag, tak na spodzie, jak i na powierzchni.

Art. 22. — Przegrody do odbierania towaru w studniach nie używanych do przejazdu ludzi mają być zamykane na klucz po za czasem, przez który są w użytku: każda zaczepialnia, na powierzchni i pod ziemią, ma być zaopatrzona w drąg żelazny mocno przymocowany, o który przytrzymywać się może, podczas pracy, robotnik przyjmujący towary.

W zaczepialniach wewnętrznych jako też na powierzchni znajdować się powinny łańcuchy lub inne przyrządy dla ułatwienia wchodzenia i wychodzenia robotników i zapewniania ich bezpieczeństwa.

Art. 23 — Gdy zachodzi potrzeba wyjęcia na chwilę przegród przewidzianych w art. 19, robotnicy pracujący w pobliżu zaopatrzeni być mają w pasy bezpieczeństwa, jak również ci, którzy pracują pomiędzy temi przegrodami i otworem studni.

Art. 24. — W studniach służących do wywozu węgla lub przejazdu robotników, drabiny mają być ustawione od zaczepialni dolnej aż do spodu studni.

Art. 25. — Wszystkie studnie powinny być zaopatrzone w środki porozumiewania się pomiędzy każdą z odbieralni (*recette*) i powierzchnią, i nawzajem, przynajmniej dla tych odbieralni, przez które przechodzą towary, za wyjątkiem studni tak płytkich, że możliwem jest niezawodne porozumiewanie się na głos.

Sposoby i rodzaje sygnałów dla rozmaitych poruszeń mają być ogłoszone i spis ich stale wywieszony przy każdym z powyżej wymienionych miejsc.

Sygnały te mają być ułożone i przesyłane w sposób taki aby nie dopuścić do żadnej pomyłki między tymi, które się odnoszą do kilku odbieralni funkcjonujących równocześnie.

Art. 26. — Odbieralnie na powierzchni w nocy i odbieralnie wewnętrzne przez cały czas pracy powinny być dostatecznie oświetlone światłami stałymi.

Art. 27. — Żadnej pracy uskuteczniać nie wolno w studniach bez zaopatrzenia robotników

w pasy bezpieczeństwa, chyba, żeby się praca odbywała na podłodze ustawionej tak, aby zabezpieczyć zupełnie robotników przed upadkiem.

§ II. — Przechodzenie przez drabiny

Art. 28. — Przedział drabinowy ma być oddzielony przez mocno postawioną ścianą od przedziału wydobywania węgla jak również od każdego przedziału, w którym się znajdują przyrządy ruchome.

Wyjątkowo, w studniach płytkich i o słabym przecięciu, drabiny mogą być ustawione w przedziale wydobywania, ale przechód przez drabiny i wywóz węgla nie mogą się odbywać jednocześnie.

Art. 29. — W studniach mających po nad 10 metrów głębokości, pochylenie drabin nie może przewyższać 80 stopni. Podłogi dla odpoczynku mają być ustawione w oddaleniu o co najwięcej 10 metrów jedne od drugich. W razie gdy z powodu przecięcia studni drabiny mają po nad 80 stopni pochylenia, podłogi dla odpoczynku mają się znajdować o co najwięcej 5 metrów jedne od drugich.

Wierzchołek każdej drabiny przewyższać ma

o jeden meter, co najmniej, znajdującą się u jej góry podłogę; w braku tegoż mają być ustawione stałe klamry na taką samą wysokość.

Drabiny ustawione na samym spodzie studzien (puisard) na mocy artykułu 24-go, drabiny studzien w ciągu kopania i drabiny, przez które się normalnie nie przechodzi, nie podlegają przepisom dwóch poprzedzających artykułów.

Art. 30. — Przechodząc przez drabiny, nie wolno, z wyjątkiem lampy, nosić w ręku narzędzi lub ciężkich przedmiotów, któreby upadając mogły spowodować wypadki. Narzędzia i inne przedmioty, mają być przywiązane do ciała lub umieszczone w worku mocno przywiązanym na grzbiecie.

Art. 31. — Gdy drabiny znajdują się chwilowo nie do użytku, środki mają być powzięte aby nikt nie mógł przez nie przechodzić jak tylko dla niezbędnych napraw.

§ III. — Jeżdżenie linami

Art. 32. — Z wyjątkiem studni w ciągu kopania, pojedynczo linami przejeżdżać mogą tylko inżynierowie i kontrolerzy rządowi, inżynierowie,

naczelnii sztygarzy, sztygarzy i robotnicy przez nich do tego upoważnieni.

Dzieci do lat 16-tu przejeżdżający w klatkach lub koszach powinny znajdować się zawsze w towarzystwie osoby starszej obowiązanej do opieki nad nimi.

Art. 33. — Inżynier kopalniany obowiązany jest ułożyć przepis, który, wywieszony stale w pobliżu każdej studni, ma zawierać: najwyższą ilość osób mogących jechać na każdą podróż liny; godziny i porządek wchodzenia i wychodzenia; reguły, do jakich się mają stosować robotnicy dla utrzymania porządku i bezpieczeństwa; największą dozwoloną szybkość jazdy i, ewentualnie, miejsca, w których trzeba zwalniać; w razie zaś potrzeby, przez którą z lin odbywać się ma przewóz osób.

W każdym razie, przy przewozie osób, ciężar i szybkość mają być zmniejszone w stosunku do ciężaru i szybkości przyjętych dla przewozu towarów.

Specjalne sygnały, mające być spisane i wywieszane (art. 25), powinny być robione w czasie przewozu osób a to mianowicie, aby nie dopuścić przedwczesnych poruszeń liny.

Art. 34. — Wchód i wychodzenie personalu odbywają się pod dozorem umyślnie do tego wy-

znaczonej osoby, imiennie wskazanej w przepisie omówionym w art. 33-im; robotnicy obowiązani są stosować się do tejsze osoby poleceń.

W wewnętrznych odbieralniach umieszczony być ma łańcuch na wysokość pasa, o 2 metry przynajmniej od brzegu studni; robotnikom nie wolno po za ten łańcuch przechodzić jak tylko gdy nadchodzi ich kolej wchodzenia do klatki.

Art. 35. — Podczas jazdy personalu za pomocą jednego końca liny, ciężar rzeczywisty przewożony na drugim tejsze końcu nie może przenosić dwóch trzecich ($\frac{2}{3}$) najwyższego dozwolonego ciężaru łowarem.

Podczas jazdy w górę personalu jednym końcem liny, drugi koniec nie może być używany do przewożenia osób lub próżnego materiału.

Klatka przewożąca osoby w dół nie może równocześnie zwozić co innego jak tylko próżne wózki i narzędzia robotników; klatka, w której jadą osoby w górę, nie może zawierać pełnych wózków na tem samem piętrze co osoby.

Art. 36. — Przez cały czas przewozu osób, maszyna wprawiająca linę w ruch ma być obsługiwana przez jej mechanika i jego pomocnika.

Jeżeli jedzie tylko mało osób lub w razach wyjątkowych jazd ludzi, przez cały czas trwania

jazdy mechanik powinien mieć do pomocy osobę mogącą dopilnować maszynę i zatrzymać ją w razie potrzeby.

Art. 37. — Przez cały czas przewozu personelu, pod żadnym pozorem nie wolno mechanikowi lub jego pomocnikowi opuszczać swoich posterunków; powinni oni być w każdej chwili w możności posługiwania się dźwignią do zmiany ruchu, regulatorem (czyli moderatorem) lub hamulcem.

Hamulec ma być zaciśnięty za każdym razem gdy klatka jest zatrzymana gdzie indziej jak na hakach (*taquet*) odbieralni na powierzchni. Hamulec ma być zaciśnięty również i przy tej odbieralni w razach gdy lina dokańcza się w ruchu negatywnym.

Art. 38. — Klatki przeznaczone do przewozu osób mają być zaopatrzone w spadochrony i być tak zbudowane aby nie dopuścić upadku z klatki jak również aby jakie przedmioty nie mogły do nich wpaść z zewnątrz.

Stosowne środki powinny być przedsięwzięte dla niedopuszczenia aby klatka mogła niespodzianie dojechać do wierzchołka wieży i zapaść się zamtąd w głąb studni jak również aby unieвозмоżliwić zbyt silne uderzenie tejże klatki o haki na spodzie.

Art. 39. — Wszelkie liny, łańcuchy, klatki i spadochrony mają być codziennie rewidowane przez umyślnego dozorcę, który ma natychmiast zdawać sprawę na piśmie ze wszystkich niedokładności, które by spostrzegł.

Agent kompetentny ma co tygodnia zwiedzać całą studnię i wszelkie do niej odnoszące się przybory i dokonać próby ze spadochronem, klatka będąc na hakach; sprawozdanie jego powinno być wpisywane do osobnego rejestru.

Art. 40. — W studniach nie przewodzonych (*puits non guidé*) używać wolno tylko wiader (*benne*) w taki sposób do liny lub do łańcucha, który ją kończy, przytwierdzonych aby się nie mogły przewracać przy wypróżnianiu.

Podczas przewozu robotników, wiadra te nie można ciągnąć prędzej jak na 1 meter 50 na sekundę.

Robotnikom nie wolno jechać inaczej jak stojący lub siedzący na dnie wiader, chyba w razie, jakby byli przytwierdzeni pasem bezpieczeństwa do liny lub łańcucha przewozowego.

Jeżeli wiadra mają mniej jak 1 m. 80 głębokości, pas bezpieczeństwa jest obowiązkowy.

Agent kompetentny zbadać powinien przynajmniej raz na tydzień jakość i wytrzymałość wiązań i pasów bezpieczeństwa.

Art. 41. — W czasie kopania studzien, wiadra (*benne*) nie przewodzone (*guidé*) nie mogą być napełniane po nad 0 m. 20 od brzegu.

Przedmioty przechodzące po nad brzegi wiadra powinny być przywiązane do łańcuchów lub lin.

TYTUŁ III

O płaszczyznach pochyłych

Art. 42. — Bloki (*poulie*) płaszczyzn pochyłych (*plan incliné*) samodiałających mają być zaopatrzone w hamulce (*frein*) z przeciwwagą normalnie zaciśniętą; nie wolno przytwierdzać hamulec (*frein*) w położeniu odcisnięcia.

Środki powinny być przewidziane do niedopuszczenia aby lina mogła się ześliznąć na bloku lub na cylindrze windy (*treuil*).

Art. 43. — Wierzchołki płaszczyzn i ich zaczepialnie pośrednie mają być normalnie zamknięte za pomocą haków, przegród, łańcuchów lub słupków, tak, aby nie dopuścić upadku ludzi lub niespodzianego wjechania wózków na płaszczyznę,

w ten sposób, aby wózki nie mogły się poruszać jak tylko za umyślnem popchnięciem ich przez przeznaczonego do tego robotnika.

Środki powinny być powzięte aby zabezpieczyć hamulcarza (*freinteur*) przeciwko wózkom, które by zostały za daleko popchnięte i przeszkodzić aby został porwany przez poruszającą się linę.

Klamry spinające wózki mają być urządzone w taki sposób, aby się nie mogły odpiąć podczas jazdy.

Art. 44.—Płaszczyzny pochyłe zwykle wychodzące na przechody, którymi jeżdżą wózki ciągnięte przez konie lub poruszane innym jakim mechanicznym sposobem, jako też płaszczyzny pochyłe z wózkiem noszącym (*chariot porteur*) mają być urządzone w sposób taki, aby żaden wózek nie mógł zjechać z płaszczyzny na miejsca, w których by się mogli znajdować ludzie.

Najniższa z odbieralni płaszczyzn pochyłych wszelkiego rodzaju obsługujących warstwy węglowe idące z góry w dół (*taille chassante*), ma być normalnie pilnowana przez odbieracza; w nieobecności tegoż odbieralnia ta powinna być zamknięta za pomocą łańcucha.

Spód płaszczyzn pochyłych warstwow węglo- wych, idących z dołu do góry (*taille montante*),

ma być strzeżony przez cały czas gdy się w tych warstatach odbywa robota. Wózki ładujące się u góry tych płaszczyzn mają być przytrzymywane klamrami podwójnemi.

Art. 45. — W zjeżdżalniach (*descenderie*) w ciągu kopania lub w płaszczyznach pochyłych w ciągu zasypywania ich, wszelkie ostrożności mają być przedsiębrane, aby się wózki nie wymykały niespodzianie.

Art. 46. — W każdej płaszczyźnie pochyłej, oprócz gdy porozumiewanie się na głos jest całkiem pewne, istnieć powinny specjalne sposoby porozumiewania się pomiędzy każdą z odbieralni a hamulczarzem lub mechanikiem, i odwrotnie.

Wywieszony przepis, który znać mają wszyscy ci, których to dotyczy, wskazywać ma sygnały do używania w każdym wypadku.

Art. 47. — Robotnikom wierzchniej odbieralni wzbronionem jest bądź to ustawiać wózki na szynny płaszczyzny pochyłej, bądź ustawiać je w taki sposób, aby się mogły same przez się wtoczyć na te szyny, przed zaczepieniem tychże wózków do liny — chyba, żeby płaszczyzna zaopatrzona była w urządzenia przeszkadzające na pewno potoczeniu się w dół nie zaczepionym wózkiem.

Za wyjątkiem zjeżdżalni zaopatrzonych we wszelkie środki do pewnego wstrzymania wózków, które by się wymknęły na szyny, wzbronionem jest robotnikom dolnej lub pośrednich odbieralni przebywać na płaszczyźnie pochyłej lub u spodu tejże w czasie gdy wózki są w ruchu; powinni oni zostawać, bądź to w jednej z bocznych galerji, bądź w specjalnych schroniskach umyślnie w tym celu urządzonych.

Art. 48. — Wzbronionem jest, bez specjalnego pozwolenia Prefekta, jeździć na wózkach lub wózkach noszących (*chariot porteur*) płaszczyzn pochyłych lub zjeżdżalni.

Wzbronionem jest robotnikom wchodzić lub schodzić przez płaszczyzny pochyłe o wózku noszącym.

Sposoby i warunki przechodzenia przez powyższe płaszczyzny i ruchu osobowego po płaszczyznach pochyłych zwykłych, ustanowione być mają regułami poddanemi aprobach inżynierów rządowych.

Art. 49. — W razie wykolejenia lub innego wypadku na płaszczyźnie pochyłej, hamulcarze lub mechanicy, jak również odbieracze z górnej odbieralni, powinni przedsiębrać środki, aby aparat wykolejony lub wstrzymany nie mógł zjechać

niespodzianie; nie wolno puszczać go na nowo w ruch jak tylko gdy robotnicy zajęci przy ustawianiu go znajdują się w bezpiecznym miejscu.

Art. 50. — W płaszczyznach pochyłych mających po nad 45 stopni pochylenia, żadnych napraw nie wolno uskuteczniać jak tylko na podłodze bezpieczeństwa lub z pasem bezpieczeństwa.

Art. 51. — Przechody mające po nad 25 stopni pochylenia, gdy niemi normalnie mają przechodzić robotnicy, o ile nie są zaopatrzone w drabiny lub zbudowane w schody, mają być zaopatrzone w linę lub stały poręcz, o który się idący mogą przytrzymać.

TYTUŁ IV

Przewóz w galerjach

Art. 52. — W galerjach o więcej nad 3 stopnie pochylenia, wózki ciągnięte przez konie lub pchane przez ludzi mają być zahamowane.

Środki zaradcze powinny być powzięte, aby wózki nie mogły się bez umyślnego pchnięcia poruszyć.

Art. 53. — W drogach idących w dół, wzbro-
nionem jest popychaczom i konduktorom pocią-
gów stawać przed wózkami aby ich ruch zwalniać,
lub wózki, w tych że przechodach, zostawiać sa-
mym sobie.

Nie wolno jest manewra jakie wykonywać z
wózkiem należącym do pociągu ciągnionego przez
jakikolwiek motor przed odczepieniem go od mo-
toru lub odczepieniem go od pociągu z przodu te-
goż wózka.

Art. 54. — Nie wolno jeździć na wózkach ;
wyjątek jednak od tej reguły może być zrobiony
dla konduktorów i ich pomocników.

Jeżeli robotnicy mają być wożeni w pojedyn-
czych wózkach lub całymi pociągami, przedsię-
biorca ma ułożyć regulamin, poddany uznaniu
Prefekta, dla utrzymania porządku i bezpieczeń-
stwa.

Art. 55. — Za wyjątkiem galerji o stałym
oświetleniu, u przodu pociągów powinna być
ustawiona lampa, oprócz w razie gdyby je poprze-
dzał konduktor ze światłem.

Art. 56. — W galerjach o jednej tylko linji
relsów, przez które jadą pociągi ciągnione przez
konie lub innym jakim mechanicznym sposobem

i które nie są dosyć szerokie aby można bezpiecznie stać z boku gdy pociąg jedzie, mają być przygotowane w ścianach dla zapewnienia przechodu robotników, przynajmniej co 50 metrów, schroniska, w których by co najmniej dwie osoby mogły się pomieścić.

Art. 57. — W galerjach, przez które się ciągnięcie wózków odbywa za pomocą łańcuchów lub lin, a w których boki nie są dostatecznie szerokie dla przechodu poza szynami, przechodzić mogą tylko osoby specjalnie do tego upoważnione przez inżyniera kopalni.

TYTUŁ VI

Przewietrzanie, Oświetlanie i Polewanie

Art. 65. — B. Przeciąg powietrza powinien przechodzić przez wszystkie roboty podziemne, dostępne robotnikom, w dostatecznej ilości, aby zapewnić zdrowotne warunki i zabezpieczyć przeciwko

wszelkim szkodliwym gazom i dymom, w normalnych warunkach pracy.

Art. 66. — Studnie i galerje używane do przepływu powietrza powinny być utrzymywane w dobrym stanie i być każdej chwili łatwo dostępne we wszystkich swoich częściach.

Art. 70. — Warstаты do wydobywania węgla mają być rozłożone w sposób taki, aby możliwie jaknajbardziej zmniejszać ilość drzwi do rozprzewadzenia lub dzielenia przeciągu powietrza.

W galerjach bardzo uczęszczanych, używać się ma tylko po dwoje drzwi, stosownie od siebie oddalonych; wszelkie środki mają być powzięte, aby jedne przynajmniej z tych drzwi były ciągle zamknięte.

Podobne ostrożności powinny być również przedsięwzięte dla wszystkich drzwi, których by niewczesne otwarcie mogło sprawić zaburzenie w jednym albo kilku z głównych przeciągów powietrza.

Drzwi te mają się zamykać automatycznie.

Drzwi chwilowo niepotrzebne mają być wyjęte z zawiasów.

Art. 71. — Przechody i warstwy węglowe unieruchomione, opuszczone i nie przewietrzane, powinny być uniedostępnione robotnikom.

Art. 72. — Użytek lamp o wolnym ogniu jest wzbroniony w kopalniach węgla; używać wolno jedynie lampy bezpieczeństwa wzoru regulaminowego lub lamp, których by ogień był zupełnie ochroniony. Te ostatnie mają być tak zbudowane, aby je łatwo rozróżnić można od prawdziwych lamp bezpieczeństwa.

W innych kopalniach, lampy o wolnym ogniu są wzbronione w stajniach podziemnych i w składach furazu. Składy te znajdować się mają w pobliżu stajen.

Do stajen i składów dostęp mają jedynie dozorczy i robotnicy zajęcia przy koniach i stajniach.

Art. 74. — We wszystkich kopalniach węgla, robotnicy przebijający galerje (galerje przecinające pokłady, galerje węglowe, wyjścia górne) (*montage*) lub zjeżdżalnie (*descenderie*) i kierujący się w nieznane strony, bądź robotnicy kopiący studnie z dołu do góry, bądź przebijający nowe piętra poniżej pięter już eksploatowanych, jako też osoby dozorujące te roboty, mają, dla zabez-

pieczenia się od możliwego, niespodziewanego, raptownego ukazania się gazów węglowych zapalnych (*grisou*), być zaopatrzeni w lampy bezpieczeństwa wzoru regulaminowego — zbudowanych i używanych w warunkach, przewidzianych w artykułach 25 do 34-go regulaminu ogólnego dla kopalni zawierających zapalne gazy.

Napisy bardzo widoczne mają wskazywać granice, od których wyłączny użytek takich lamp jest obowiązkowy.

Po za tem uskuteczniane być mają częste sprawdzania ilości tych gazów (*observation grisou-métrique*) we wszystkich nowych warstatach węglowych za pomocą lampy Chesneau lub innego gazomierza uznanego przez władze.

Art. 75. — W kopalniach lub ich poszczególnych częściach nie wykazanych jako zawierające gazy zapalne, obowiązkowem jest każdego tygodnia przed rozpoczęciem pracy, jak i po każdym bezrobociu lub wyjątkowem wstrzymaniu przewietrzania, zrewidowanie z lampą bezpieczeństwa każdego warstata węglowego przewietrzanego wyjątkowo przez rozprzestrzenianie (*diffusion*) powietrza.

Co najwyżej raz na miesiąc, jedna z tych rewizji

ze zwykłą lampą bezpieczeństwa ma być uzupełniona rewizją z lampą do wykazywania gazów.

Art. 76. — Wzbronionem jest, za wyjątkiem chyba niezbędnej konieczności, pracować w warstatach węglowych, których temperatura przechodzi 35 stopni ciepła.

TYTUŁ VII

Środki specjalne w niezwyuczajnych wypadkach

Art. 77. — Warstatay węglowe lub galerje przebijane w kierunku punktów, w których się można domyslać istnienia zbiorników wodnych lub gruntów nasiąkniętych wodą, mają być poprzedzane dziurami wierconemi na przynajmniej trzy metry długości.

Robotnicy zajęci w tych warstatach lub galerjach powinni być zaopatrzeni w lampy bezpieczeństwa o wewnętrznym zapalniku lub w lampy rątkowe.

• • • • •

Art. 79. — Kopalnie lub części tychże, w których się odbywa silne wydobywanie się kwasu węglowego lub innych trujących gazów, mają być rewidowane, przed rozpoczęciem pracy, na drugi dzień po każdym bezrobociu lub wstrzymaniu przewietrzania.

Rewizja owa ma być wykonywana przez agenta do tego przeznaczonego, w warunkach wskazanych przez regulamin podający również, w razie potrzeby, miejsca poza które robotnikom przechodzić nie wolno przed uskutecznieniem tejże rewizji.

... W kopalniach lub ich częściach narażonych na pożary rewizje jak powyżej mają się odbywać, przed zjazdem robotników, w celu upewnienia się czy nie wybuchnął podziemny ogień. Rewizje niepewnych miejsc odbywać się mają z lampą bezpieczeństwa.

Art. 80. — W kopalniach eksploatowanych z budowaniem nasypów zupełnych lub częściowych, nasypy robić się powinno w sposób taki, aby się w nich nie mógł wzniecać ogień.

Art. 81. — W kopalniach, w których się pali lub podlegających samo zapalającym się ogniom...

Gdy sztuczne przewietrzanie wstrzymane zo-

stało z powodu przestanku w pracy, zjazd robotników do kopalni nie może mieć miejsca jak tylko na rozkaz i w warunkach wskazanych przez inżyniera kopalnianego.

Art. 82. — W sąsiedztwie ognia, napisy bardzo widoczne powinny wskazywać granice, po za którymi nie wolno innych lamp używać jak tylko lamp bezpieczeństwa wzoru regulaminowego.

W tych granicach, zastosowywać się potrzeba względem oświetlania do przepisów dla kopalń z gazami zapalnymi.

. . . . .

Art. 84. — Przy burzeniu nasypu ustawionego przeciw ogniu, robotnicy mają być zaopatrzeni w lampy bezpieczeństwa i środki ostrożności mają być powzięte, aby gazy, które by się wydobyły, nie mogły się zapalić czy to w drodze przeciągu, czy to od lamp o ogniu tylko przysłoniętym lub od wszelkiego innego ognia.

Podane przez niżej podpisanego naczelnego inżyniera
górnictwa.

Douai, 3-go lutego 1905 r.

H. KUSS.

Przejrzane i przyjęte.

Lille, 8 lutego 1905 r.

ZA PREFEKTA DEP. PÓŁNOCY:

Sekretarz-generalny delegowany,

L. AUBANEL.

Paryż. — Drukarnia A. Reiffa. — Heymann, 3, rue du Four.
